ПОВОДОМ ИЗЛОЖБЕ „КОСТИЋИ” ПРЕДРАГА ДРАГОВИЋА У ЕТНОГРАФСКОМ МУЗЕЈУ У БЕОГРАДУ

Кост костију наших

„Све што знамо из кости смо прочитали”, пише песник по чијој поеми је настао овај циклус сликарских радова. У дубини ликовног призора пред нама трепери древна азбука костију, писмо у које су сажете најдревније истине о нама. Упркос латиничном диктату дисконтинуитета, упркос династији белих чарапа и окупационим лапот-концептима, упркос кавезима подљудске забаве, упркос изгубљеном средишту и осунећеном моралу, ово јесте земља у којој треба да живимо и посејемо своје кости

Пише: Никола Шиндик

Сада смо, буквално, између две ватре, ватре речи оркестрираних у поему Матије Бећковића и ликовне ватре Предрага Драговића, срећно укоричене у формат ове галерије. Или, можда је боље рећи, усред жара, који вазда тиња, укоричен и прекоричен, али, никада затворен, коначан, већ се том својом логиком врелине прелива и промиче кроз различите нивое агрегатних стања душе.

Свако оваплоћење има усуд привремености даха космоса и, опет, бесконачне запитаности која формулише гордост и трагику трајања и трагања сваког рода.

У претходној ликовној опери, Драговић се био подухватио *Горског вијенца*. Тада је, у борхесијанском кључу, настојао (и успео) да, имајући на памети славну „мустру", не преводи речи у слику, у складу са конвенцијом схватања и прихватања оног што се, некада лакомислено, назива духом времена, већ да, својим, ликовним језиком испочетка напише тај величанствени еп и да га, тако, приклони узору.

Овде, пак, имамо другачију уједурму, ма колико се подухват чинио сличним, јер то што би изгледало као примењашка работа, линеарно илустровање књижевног предлошка, као ни у претходном – ни овде није случај. Драговић нема намеру да „квари" текст, да истрже прикладне мотиве и начини их визуелно пригодним. Његов простор је у симултанитету, у паралелном бављењу и истраживању суштинске теме, материјала од кога је саздана литерарна грађевина.

Све што знамо из кости смо прочитали, пише Матија. И сликар се окреће костима.

За предложак користи тривијалан материјал, сасвим по мери еминентне стварности, анатомски атлас, где су кости „опране" од свог митског набоја којим дамарају заборављени обичаји, где је потенција уређене и предвиђене функционалности избрисала предања, сећања, контекст човечности. Дакле, то су табле био-машине, циљане структуре фрагментиране према наређеној намени, сасвим далеко од стиха: *Љу цка кост је Бог!*

Драговић слаже и преслаже кости, тачније, приказе костију, попут шамана, у својеврсном сликарском ритуалу. Он деструира предложак, поништава га бојом, а потом га поново гради, измамљујући, изроњавајући га из намаза, али се сада првотна форма биомеханичког узорка објављује као знак, идеограм запретеног значења.

ИНТОНАЦИЈА КОШТАНИХ ИДЕОГРАМА

Шта заправо Драговић ради? Он, корак по корак, гради речник, са тачно, али не нападно, назначеним линијама рекомбиновања. Понекад му слика одбегне у призор, са привидном раширеном нарацијом, али то није грешка, као последица угађања ликовном нерву ван контроле, већ је у функцији кључа, који пресложеним коштаним идеограмима даје интонацију, молску или дурску. Сликар хотимично, понегде, допушта да заостане, провири, прогледа кроз боју, фрагмент латинског текста који једнодимензионално одређује коштани узорак. Тај проверени поступак демистификације је успешно у служби грађења суверене илузије, реалније од света сенки из којег је истекла и ојачава букварни замах овог поступања.

Сасвим је опортуно да прво објављивање овог и оваквог ликовног опуса буде конзервативно, у навикнутој конвенцији галеријске презентације. Постављање у строги фриз обраћа акценат на фрагментирани ликовни квалитет сваког рада појединачно и хармоничност целине која је постигнута добрим и промишљеним ритмом распореда валера. Оно што, нужношћу техничких могућности, то јест ограничења, није видно у књизи, а то је богата фактура која ситно увлачи и залама светло, овде је, захваљујући и паметном паковању (то јест рамљењу), видно и окреће нас трећој димензији, која је, овде, смештена у дубину ликовног призора.

Но, узевши у обзир да нити у књизи (где је ритам блокова текста диктирао и број и распоред слика, а тај распоред, да опет напоменем, ни ту није грађен следећи „наратив мотива" већ пратећи бојом диктирану мелодију), нити у овој галерији (због очигледних просторних ограничења) није предочен цео Драговићев костолики опус (отприлике половина, како аутор сведочи), нуди се као неизбежан наредни чин ове ликовне драме нова изложба (и то не једна) где ће се укрстити све кости, или у великом блоку као азбука давно заборављеног писма и језика (а овај наш језик којим се споразумевамо, мање-више успешна је сенка тог језика) или распоређена у строфе ликовне поеме, где је број комбинација и рекомбинација коначан као што и свемир јесте.

Тада је оно о чему говоримо заправо *аз-бука костију*.

Та могућност, предумишљајно имплантирана у основну ликовну замисао, сталног рекомбиновања слова-слогова у нове и увек тачне веће или мање целине, где је појединачни рад основна јединица могућих једначина, ликовна пазла, даје посебну димензију овом пројекту. Упућује на могућност разигравања ове ликовне приредбе у другим медијима (електронском, на пример), где би конзумент, по мери своје узнапредности, био у могућности да формира „своје" певање (или певања), где је, сваки резултат тачан, као што је и сваки пресек јабуке тачан. Могуће, али није нужно.

УНИВЕРЗАЛНА ЗИДАНИЦА ПРЕПОРОЂЕНЕ РЕЧИ

Језик којим се користи Матија Бећковић је привидно никао из локалног реартикулисаног пастиша, а заправо је утемељен у Кодеровом коду, не грађења већ рађања и препорађања речи са мендељејевском прецизношћу и мером, и тако твори универзалну зиданицу свуда и свагда препознатљиву у звуку и смислу. Драговићево зидање има исти карактер универзалности, који није начет у атрактивном анимирању тривијалног материјала, већ у трансформацији, где његове кости-метаморфи бивају ближе пра-узору – Кости свих костију. Утисак појачава и увид да сваки рад појединачно допушта, што је редак случај у ликовној уметности, да се дигне на већи, чак много већи, формат и да остане потпуно и јасно уравнотежен и речит.

Дакле, Драговићева ликовна линија није позиционирана као криво огледало текстуалне матице, већ је сукреативна. Проницавши у дубину кроз текст, он је зачео свој пут из истог језгра ка истом циљу, где се оба пута објављују као светле сенке истог светла.

С друге стране, ваља обратити пажњу и на габарит овог здруженог подухвата, нечестог вида уметничког пројекта. Зашто је то, чини ми се, толико важно, баш у земљи где *жене плачу, кости путују*
, како је крајем прошлог миленијума записао Горан Бабић?

Наравно, ово није први пример сукреативне сарадње књижевника и сликара у нашој култури (споменимо Дамњана и Вујицу Решин Туцића, Давича и Пеђу Нешковића, едицију ПиГ, или Библиотеку 12+1, и много тога пре и током, и много мање потом). С једне стране, сведоци смо својеврсног „херметизма шизофреније" као културног модела (како је то давно предвидео Емил Сиоран), где се препоручени модели у култури, изгубљени у преводу, грубо прилагођавају готовим обрасцима из доминантних глобалних тржишта идеја. На провинцијалну свест лако се лепи латинични диктат дисконтинуитета, као и рокенролизовани лапот-коцепт, а све у одбрану династије белих чарапа и новог таласа креатора мултимедијалне забаве без упоришта у таленту и сунећеног морала. Говоримо о култури која тек треба себе да препозна, да изнова гради свој неспорни мејнстрим и да изнесе вредносну мапу коју ће увек изнова да проблематизује.

Дакле, о култури, преко које и кроз коју ћемо сами себе рас-познати, и како ће нас други лако (ако не вољно) препознавати.

ДИНАМИКА КУЛТУРНОГ ВРТЛОГА

Опет, с друге стране, књижевници и ликовњаци (наравно, и остали уметнички жанрови се подразумевају) једни су другима прва и најстрожа публика, бар би тако требало да буде. Уосталом, све кључне текстове у рађању и васпостављању ликовних авангарди творили су књижевници, историчари уметности су дошли потом, да измере и одмере. Данас, спетљани изведеном еснафском схоластиком, све даљи од центра, од суштине, књижевници ретко препознају еминентну ликовну уметност и обрнуто...

А ту је управо зачетна динамика културног вртлога који рађа и оснажује вредности које тако постају чињенице живота.

Овај подухват, који има и додату вредност, а то је едиторско паковање, књига, тим има већи значај. Ето, десио се у земљи у којој (у таквој) желим да живим. И посадим кости.

Елем, Костићи су кључна кост у костуру културе под режимом неизвесне реконструкције.

Пренесена кост.

А све кости нису од наше памети, али за памет јесу.

Сетимо ли се Шејкиних речи да је сликарство (уметност уопште) облик молитве, прошење духа, а, додајем, сам таленат (као дубока кост) није људска творба него је Богом дат – онда нам је, ваљда, знати шта чинити.

И, на концу, како песник прогледава будућност:

Лош одговор даће онај народ

који не врати онолико кости

с колико га је Господ задужио. **<**

(Приређивање и опрема: „Нација Прес”)

Објављено: недеља, 21. фебруар 2016, 21:47h